

Verden gjenreist?

Før de oppriktige kristne som i 1930-årene sluttet seg til den såkalte Oxford-gruppebevegelse, må det være et smertefullt sjokk å møte Frank Buchmans lære igjen i den boka som nylig er sendt ut for å vitne om hans ånd og gjerning i lys av etterkrigstidens verdenssituasjon. Boka er skrevet av Peter Howard og heter «Verden gjenreist. Beretningen om Frank Buchman og Moralsk Opprustnings kvinner og menn». (Det opplyses at boka kom ut samtidig i ti land, bl. a. i Danmark, hvor den vitterlig forelå tidligere enn i Norge. En slik liten feilaktig opplysning skal en naturligvis ikke ta så høytidelig, med mindre en mener de store ord om «absolutt ærlighet» er å oppfatte bokstavelig.)

Det første inntrykk en får under lesningen av boka, er at Buchmans bevegelse i sannhet har etterlevd sitt krav om absolutt forvandling. Bevegelsen har nemlig gjennomgått en forbløffende metamorfose, som forfatteren riktignok ikke kommenterer. — I 1930-årene var den en erklært kristelig vekkelse med det formål å frelse sjeler. Nå er den blitt en «ideologisk» bevegelse med det formål å frelse verden — fra «materialismen» som regnes for å være ensbetydende med kommunismen. Den gjør åpenlyst krav på å være en mental pendant til Marshall-hjelpen og A-pakten, og legger ikke skjul på at dens rolle i tre-enigheten nærmest er å ligne med Den hellige ånds.

Før krigen poserte Frank Buchman som en amerikansk Franciscus. Nå etter krigen kan han ikke nøye seg med å være noe mindre enn den nye Messias, verdens frelsermann. Han har nå hevet seg over alle eksisterende religioner, og ser med samme altbeseirende smil ned på sine kjære disipler, apostler og evangelister blant kristne, mu-

hamedanere, shinitister, fetisjdyrkere og forhenværende kommunister. — Det fins iallfall i Howards bok ikke en eneste spesifikk kristen tanke, noe som har gjort bevegelsen enda flatere og flauere enn den var før.

Synden, som var en slik rik kilde til saliggjørende underholdning i Oxford-gruppenes teselskaper, er nå skjøvet i bakgrunnen. Buchman anbefaler nok at den som plages av synd, skal gjøre opp med den, men det bør skje enkelt og fort, så en blir ferdig med den og kan komme videre med den «ideologiske treningen». Denne treningen bør helst foregå i Caux, som er «den riktige ideologiske Mekka».

Ved siden av den totale livsforvandling er de fire absolutter (absolutt uselviskhet, kjærlighet, renhet og ærlighet) beholdt som sentrale prinsipper i Buchmanismen. De er imidlertid ikke lenger forankret i troen på noen kjent gud, skjønt de delvis blir fremstilt som emanasjoner av Frank Buchmans ånd. De blir åpent og skamløst begrunnet med sin hensiktsmessighet: de skal være fortrinlige midler i kampen mot kommunismen. Moralbud som begrunnes med sin menneskelige nytte kan være bra nok. Men blant ærlige mennesker kalles de relative, ikke absolutte.

Howard og hans tusen vitner forkynder ustanselig at Moralsk Opprustning overalt har ført til større produksjon (statistikk vedlagt) og dermed større fortjeneste for arbeidsgivere og arbeidere. En merker her med andre ord virkningen av den absolutte uselviskhet.

Etter fremstående militære lederes utsagn har Moralsk Opprustning hjulpet dem til å finne «nøkkelen til total beredskap» og dermed i vesentlig grad styrket vår evne til i en eventuell krig

å drepe flest mulig kommunister. Det er her prinsippet om absolutt kjærlighet kommer inn.

Siden synden ikke lenger har slik sentral plass i Buchmanismens teori og praksis, ofrer Howard heller ikke så mange ord på den absolutte renhet. Men det nevnes at enkelte har merket dens virkninger i form av bedre forhold på arbeidsplassen (hvor det later til å ha vært mye uterlighet før) og i form av mer hjemmehygge.

Den absolutte ærlighet gir seg smukt til kjenne i en absolutt mangel på falsk beskjedenhet. I Caux og i kretsen omkring dette nye Jerusalem skjer det daglig undere som er i ferd med å forandre hele historiens gang. Howards bok flommer over av hemningsløst skryt, som en alminnelig avisleser lett kan avsløre. Det antydes at Moralsk Opprustning er den mektigste organiserte kraft bak verdensbegivenhetene (ikke egentlig noen anbefaling!), det sis rett fram at den langt på vei har fått slutt på rasekampen i Sør-Afrika, at den har avverget katastrofale streiker i England, at den har skapt brorskap mellom demokrater og republikanere i USA, at den har gjenreist Vest-Tyskland moralsk og økonomisk, at den holder på å oppløse århundregammelt hat mellom tyskere og franskmenn, at den er i ferd med å fjerne all lønnskamp og klassekamp i de demokratiske land osv.

Howard forteller ikke om et eneste menneske som ikke er blitt mer eller mindre forvandlet i Caux. Er det virkelig så at ikke én av de tusener som har vært der, har hatt tilstrekkelig forherdet sinn til å stå imot den buchmanske godhet? Eller er det slik at den absolutte ærlighet tillater fortielse av de kjensgjerninger som ikke beforder bevegelsens reklame?

I det utall av sitater fra forvandlede personer som Howard gir, forekommer ustanselig trylleordet «ideologi». Det er Moralsk Opprustnings ideologi som beseirer alt og alle, og som i løpet av noen dager forvandler de argeste marxistiske ulver til søte, ulne, brekende lam.

En ideologi er vel en religiøs eller

politisk tros forstandsmessige overbygning av problemtolkinger og prinsipper. Hva er så Moralsk Opprustnings «overlegne ideologi»? — Foruten ideen om forvandlingen og de fire absolutter synes det bare å være en eneste læresetning med noenlunde klart meningsinnhold i Howards bok: Du skal ikke spørre om hvem som har rett, men om hva som er rett. Dette er en utmerket moralsk grunnsetning, men så vidt vi vet er den felles for praktisk talt alle høyere moralsystemer. Og det er vanskelig å fatte at den i Moralsk Opprustnings tjeneste plutselig skal få en slik revolusjonerende virkning at den kan løse alle verdens problemer.

Bortsett fra dette, kan en ikke finne at Buchmans «ideologi» har annet å by en søkende menneskehet enn løse slagord som et utall av vitner gjentar inn til bedøvelse. Det eneste i denne lære som har noen appell-kraft, er brokker av kristendom som er revet løs fra sin religiøse sammenheng og flyttet opp i et tynt «overreligiøst» luftlag.

I den «vaskeseddel» som følger anmeldereksemplarer av boka, opplyses det at Howards stil er «fengslende». Men i den norske utgaven er det ikke mulig å oppdage noen personlig stil i det hele tatt. Den anonyme oversetter må ha prestert noe av et mesterstykke dersom han virkelig har klart å ut-slette alle spor av stil i originalen. (Oversetterens anonymitet er for øvrig det eneste utslag av beskjedenhet eller bluferdighet i boka.)

Det forteller atskillig om det åndelige nivå i kretsen om Caux at den lar sitt evangelium gå ut over verden i en form så fraserik, så nyanseløs og så uinspirert som dette. Det fins mer temperament, visjon og løftning i en hvilken som helst kokebok enn i «Verden gjenreist».

Howards bok forteller mellom linjene at Moralsk Opprustning også hyller et temte absolutt: den absolutte selvfornerligelse. Det ville gagne bevegelsen og menneskeheten om det ble byttet ut mot absolutt ydmykhet.